

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Марияна Костадинова Николова
относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
на тема:

„Концепция за устойчиво развитие на туризма във Витоша планина”
на Раденка Костадинова Митова , докторант към катедра „География на туризма”
на Геолого-географския факултет при СУ „Св. Климент Охридски”
Професионално направление: 4.4. „Науки за Земята”
Научна специалност: „География на рекреацията и туризма”

Докторантът Раденка Костадинова Митова е родена на 17.03.1973 г. в гр. София. Тя има магистърска степен по „География” (1999) и по „Туризм” (2012) от СУ „Св. Климент Охридски“, Геолого-географски факултет. Със Заповед N РД -20-8/09.01.2013 г. е зачислена като докторант към катедра „Туризм” при ГГФ на СУ „Св. Климент Охридски”, ПН Науки за Земята. Има разлика в професионалното направление, в което е зачислен докторантът (4.4 Науки за Земята) и това, което, предполагаме че по грешка, е изписано на заглавната страница на Автореферата (3.9 Туризм). На заглавната страница на дисертационния труд има съответствие с професионалното направление, посочено в заповедта.

По процедурата за защита на дисертационния труд на тема „Концепция за устойчиво развитие на туризма във Витоша планина”, са представени всички документи, съгласно ЗРАСРБ и Правилника на СУ. Спазени са всички изисквания на ЗРАСРБ относно редовността на процедурата.

Дисертацията е разработена в обем от 272 страници, от които 200 страници основен текст и 72 страници приложения . Дисертационният труд включва 42 фигури, 42 таблици, 20 приложения и 9 карти. Списъкът на използваните източници обхваща 262 заглавия, от които 158 на кирилица, 67 на латиница и 37 източника от Интернет.

Авторефератът, в обем от 25 страници, отразява същността на изследването, както и резултатите и приносите от него.

Представени са четири публикации по темата на дисертацията, от които една е публикувана през 2015, а останалите са под печат, но не са посочени изданията, в които ще бъдат публикувани.

Дисертационният труд съдържа въведение, шест глави, заключение, библиография и приложения (в т.ч. карти).

Във *въведението* е разгледана актуалността на темата, като конфликтът между необходимостта от развитие на ски туризма и от опазване на околната среда в планината, е обвързан с необходимостта от оценка на мястото на защитените територии в качеството им на туристически обекти, както и развитието на планинският туризъм в контекста на политиката за регионално развитие. Поставя се въпросът за теоретичната рамка, в която трябва да се решават такива проблеми.

В Първа глава на 52 страници са изложени теоретико-методологичните основи на изследването. В тази глава са описани обекта, предмета и целта на изследването, а постигането и са набелязани общо осем изследователски задачи, с подзадачи към някои от тях. Изяснени са обектът и предметът на изследването. Обект на изследването е Витоша в нейните природно-географски граници и с функциите и на туристическа дестинация. Предметът на изследването е системата на туризма и нейната среда в структурно-функционално, пространствено и темпорално измерение. В методическо отношение, авторът посочва, че в изследването са възприети теоретичните схващания, принципи и подходи на концепцията за устойчиво развитие на туризма, с цел постигането на оптимален баланс между възникналите екологични, социални и икономически проблеми и предизвикателства пред развитието, като за водещ изследователски модел, е възприет моделът за устойчиво развитие на туризма на Маринов (2001). Въз основа на прегледа на много чуждестранни и български научни публикации, е разгледан алгоритъмът на плановият процес за устойчиво развитие на туризма. Изяснена е същността на концепцията като краен продукт на този процес и е обоснована необходимостта от провеждане на специализирано планиране за устойчиво развитие на туризма в защитените територии. Разгледани са основните принципи и подходи за провеждане на подобен род планиране.

Във Втора глава, „Природната среда – условие и ресурс за развитие на туризма във Витоша планина”, анализът на природно-географските характеристики на планината, е извършен в контекста на нуждата от определяне на „екологичната туристическа поемна способност на природната среда”. Посредством ландшафтен анализ, природните комплекси в планината са класифицирани в 3 класа, 3 подкласа, 2 типа, 11 рода, 7 подрода, 7 вида и 7 подвида ландшафти, представени в разработен за целта ГИС модел. Диференцирани са 183 подвида природни комплекси. На тази основа е разработена от автора матрица за оценка „Екологичен капацитет/Атрактивност”. Резултатите са основа за пространствен модел за устойчиво развитие и управление на туризма във Витоша.

В глава Трета, „Социално-икономическата среда – условие и ресурс за развитието на туризма във Витоша планина” са разгледани историята на региона, етнокултурните особености на местното население, демографската ситуация, особеностите на селищната мрежа, техническата и социалната инфраструктура, антропогенните туристически ресурси и отношението на местното население към развитието на туризма. Тази глава дава много подробна информация за актуалното състояние и проблемите в региона, които могат да се превърнат в ограничения или във възможности за развитието на туризма във Витоша.

В допълнение към този важен анализ е и изложението в глава Четвърта, която разглежда предпоставките и ограниченията за устойчивото развитие на туризма от гледна точка на действащата правно-политическа среда, в т.ч. и организационната структура на управление на туризма на местно ниво. Потърсени са несъответствията между правните и нормативни документи касаещи защитените територии и регионалното развитие.

В Пета глава „Развитие на туризма във Витоша планина” е проследена историята на туризма в региона, като се разграничават шест етапа в това развитие. Направен е подробен анализ на туристическото търсене и предлагане, както и на наличната инфраструктура за ски спорт и туризъм.

Шеста глава „Концепция за устойчиво развитие на Витоша планина” има синтезен характер. В нея са взети предвид резултатите от анализите в предходните пет глави и въз основа на тях са препоръчани пространствен модел и принципни насоки за бъдещо устройствено планиране и управление на туризма, което да е в съответствие с екологичния

капацитет и условията за устойчиво туристическо усвояване на наличните туристически ресурси. На 16 страници от текста на тази глава са разгледани основните проблеми и предизвикателства пред устойчивото развитие на туризма. Предложена е стратегия за тазвитие на туризма с разработени мисия, визия, приоритети, цели и препоръчителни мерки.

В Заключението са обобщени резултатите от изследването и е подчертано тяхното безспорно и много съществено приложно значение във връзка с бъдещото развитие на туризма във Витоша. Подчертани са предимствата на предложената методология и на концепцията за устойчивото развитие и управление на изследваната територия.

Приемаме справката за приносите, като подчертаваме, че методическите приносни моменти би могло да се представят в по-синтезиран вид, а приложните да са по-конкретни.

Получените резултати, по същество представляват готов за реализация в практиката научен продукт, с важно стопанско значение, не само за устойчивото развитие на туризма на Витоша, но и като цяло за оптимизиране на пространствената организация на туризма в защитените територии в станата въз основа на реалния им екологичен капацитет. Създадените геобазни данни, както и всички авторски картни приложения са оригинален принос на докторанта. Считаме, че резултатите от този дисертационен труд могат да намерят приложение и развитие и в перспектива, с оглед на сериозните предизвикателства за туризма в страната, в т. ч. и в контекста на промените в климата и нуждата от адаптация.

Ще си позволя да изразя някои препоръки. На първо място те касаят структурирането на текста, което би могло да бъде оптимизирано чрез разграничаване на текста, касаещ методите и обекта, предмета, целта и задачите на изследването. Първа глава би могла да бъде организирана по-добре и представена в по-синтезиран вид. Обемът на приложенията към текста също е твърде голям. Не е необходимо да се включва в тях информация, която е вече обработена и представена в текста. Би било добре да се цитират по-нови публикации в частта „Геоморфоложки условия и ресурси”, както и в общата характеристика на климата, но разбираме че по обективни причини, независещи от волята на докторанта или на обучаващата го институция, той не е имал достъп до по-актуални климатични данни.

Дисертационният труд представен от Раденка Костадинова Митова както и документацията по конкурса, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на

академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Предвид гореизложеното, давам ПОЛОЖИТЕЛНА оценка на представения дисертационен труд и препоръчвам на Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Раденка Костадинова Митова в ПН 4.4. Науки за Земята (География на рекреацията и туризма).

22.12.2016 г.

София

Изготвил:

(Проф. д-р Марияна Николова)